

**Advies in het kader van de
consultatie
Wet wegnemen notariskosten
bij algehele gemeenschap van
goederen**

april 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Reactie op de Wet wegnemen notariskosten bij algehele gemeenschap van goederen
 - 2.1 *algemeen*
 - 2.2 *betrouwbare overheid*
 - 2.3 *besparing kosten*
 - 2.4 *de concept wettekst*
 - 2.5 *de concept memorie van toelichting*
3. Peiling onder kandidaat-notarissen en notarissen
4. Adviezen

1. Inleiding

Bij brief van 26 februari 2018 is Netwerk Notarissen door het ministerie van Justitie en Veiligheid verzocht te adviseren over het conceptwetsvoorstel 'Wet wegnemen notariskosten bij algehele gemeenschap van goederen'.

In verband met dit wetsvoorstel is onder de in huwelijkse voorwaarden gespecialiseerde notarissen en kandidaat-notarissen van de bij Netwerk Notarissen aangesloten notariskantoren een peiling gehouden om een indruk te krijgen van de notariële praktijk na de invoering van de beperkte gemeenschap van goederen als basisstelsel op 1 januari 2018. De vraagstelling van de peiling en de uitslag is in dit advies opgenomen.

Op verzoek van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft Netwerk Notarissen eerder een reactie gegeven op het voorontwerp van dit wetsvoorstel. In WPNR (Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie) 2018 nummer 7187 is een reactie op het wetsvoorstel gepubliceerd van mr. L.A.G.M. van der Geld, directeur van Netwerk Notarissen en tevens verbonden aan het Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen (CNR) en prof.mr. F.W.J.M. Schols, verbonden aan het CNR en buitengewoon hoogleraar Familie(vermogens)recht en erfrecht aan de faculteit der Rechtsgeleerdheid van de University of Curaçao. Deze publicatie is opgenomen als bijlage bij dit advies omdat er op een aantal punten naar wordt verwezen. Van der Geld is tevens betrokken geweest bij het schrijven van het onderhavige advies.

Netwerk Notarissen is een landelijk samenwerkingsverband waarbij 150 notariskantoren in Nederland zijn aangesloten. Binnen het samenwerkingsverband wordt kennis gedeeld onder meer via opleidingen van een eigen Academie, het ontwikkelen van een kwaliteitsstandaard voor de dienstverlening van de aangesloten kantoren en het innoveren van de dienstverlening van notarissen.

Contactgegevens:

Arthur van Schendelstraat 650, 3511 MJ Utrecht, tel. 030 – 4100 710, geld@netwerknotarissen.nl.

Utrecht, 6 april 2018

2. Reactie op de Wet wegnemen notariskosten bij algehele gemeenschap van goederen

2.1 algemeen

Met verbazing nam Netwerk Notarissen in het najaar van 2017 kennis van het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' waarin is opgenomen dat wordt bezien hoe de noodzaak tot het maken van notariskosten weggenomen kan worden voor paren die in algehele gemeenschap van goederen wensen te trouwen. Immers, op 1 januari 2018 zou het wetsvoorstel *Wet tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Faillissementswet teneinde de omvang van de wettelijke gemeenschap van goederen te beperken*, in werking treden. Dit wetsvoorstel werd op 26 april 2016 aangenomen, waarmee ervoor is gekozen om het basisstelsel te wijzigen van algehele gemeenschap van goederen naar een beperkte gemeenschap van goederen. Hierbij past een duidelijk signaal vanuit de overheid dat er één nieuw systeem is; het huwelijksvermogensrecht is een complex rechtsgebied.

Op 26 februari 2018 werd door de overheid naar buiten gebracht dat trouwen in algehele gemeenschap van goederen mogelijk is zonder de notaris, onder de titel 'Dekker schrapt notariskosten'. De tekst suggereert dat het mogelijk wordt via de ambtenaar van de burgerlijke stand in algehele gemeenschap van goederen te trouwen. In de een na laatste alinea leest de oplettende lezer dat het gaat om een wetsvoorstel (terwijl het overigens 'slechts' een concept-wetsvoorstel betreft):

(<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/02/26/dekker-schrapt-notariskosten>).

Bij consumenten en journalisten leidt het bericht tot verwarring, blijkt uit de vragen die bij Netwerk Notarissen binnenkomen. De berichtgeving van de overheid wekt de verwachting dat de beperkte gemeenschap van goederen net na inwerkingtreding alweer wordt teruggedraaid.

De toon van de berichtgeving over de notaris wordt door Netwerk Notarissen niet als positief ervaren: zoals '...hoeven niet meer naar de notaris..' en '...omdat notariskosten vervallen zijn ze honderden euro's goedkoper uit...'. De naamgeving van de wet vinden wij niet constructief jegens hen die het ambt van notaris uitoefenen en die een aantal taken voor de overheid op zich nemen die niet altijd bij de consument in rekening kunnen worden gebracht (bijvoorbeeld een aantal van de verplichtingen in het kader van de Wwft) en ook niet door de overheid worden vergoed. Het doet bovendien geen recht aan de toegevoegde waarde die de notaris heeft bij de advisering over en het vastleggen van de huwelijksvoorwaarden.

Netwerk Notarissen is voorstander van het moderniseren van het huwelijksvermogensrecht en beschouwt de beperking van de gemeenschap van goederen als een stap in de goede richting in het kader van modernisering. Zoals destijds in de consultatie aangegeven zijn wij van mening dat een obligatoire beperkte gemeenschap van goederen beter past als basisstelsel dan een goederenrechtelijke gemeenschap van goederen. Onze belangrijkste reden om positief te staan tegenover de beperking van de gemeenschap van goederen is de betere bescherming (hoewel niet optimaal) van de echtgenoten (de gemeenschap) ten aanzien van elkaars voorhuwelijks schulden. Daarnaast merken wij in de praktijk een breed gedragen rechtsgevoel dat erfrechtelijke verkrijgingen en giften niet in een algehele gemeenschap van goederen behoren te vallen (zie hierna ook de resultaten van de door ons gehouden peiling).

We kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat de partijen die nu onderdeel uitmaken van de coalitie via een andere wet proberen een aangenomen wet deels terug te draaien.

2.2 betrouwbare overheid

Op 1 januari 2018 is het nieuwe basisstelsel ingegaan en binnen twee maanden daarna kondigt de overheid een schaduw-basisstelsel aan. In welke mate is hier nog sprake van een betrouwbare overheid? Er heeft een uitgebreide parlementaire behandeling van het wetsvoorstel plaatsgehadt en wij hebben ons grondig voorbereid op de komst van de beperkte gemeenschap van goederen als basisstelsel om mensen die gaan trouwen of al getrouwd zijn zo goed mogelijk te kunnen adviseren en begeleiden. We hebben

tijd en middelen in de voorlichting van koppels met trouwplannen gestoken.¹ Burgers en bedrijven moeten ervan uit kunnen gaan dat de regels niet zo maar weer gewijzigd worden. Eerst als uit de praktijk blijkt dat de regels van de beperkte gemeenschap van goederen niet functioneren is een wijziging gerechtvaardigd.

2.3 besparing kosten

Wij vragen ons af of er wel een echte besparing van kosten wordt gerealiseerd voor koppels die willen trouwen in de algehele gemeenschap van goederen. De ambtenaar van de burgerlijke stand (abs), bij wie de verklaring voor de algehele gemeenschap van goederen wordt afgelegd, staat het volgens de memorie van toelichting bij het concept-wetsvoorstel vrij om mensen te attenderen op de mogelijkheid van voorafgaand advies door een notaris. Volgens de concept memorie van toelichting hoeft de ambtenaar van de burgerlijke stand vragen over de algehele gemeenschap van goederen niet te beantwoorden. In de memorie van toelichting wordt de aansprakelijkheid van de abs/overheid 'weggeschreven'. Worden de koppels wel voorgelicht dat het een keuze is voor hun eigen rekening en risico? Hetzelfde geldt voor de voorlichting over het al dan niet inschrijven van de verklaring in het huwelijksgoederenregister en de latere kenbaarheid van de keuze voor de algehele gemeenschap van goederen. De auteurs van WPNR 2018/7187 wijzen op het mogelijke ontstaan van een praktijk van vaststellingsovereenkomsten 'bevestiging algehele gemeenschap van goederen'. In bijvoorbeeld de echtscheidingspraktijk en de praktijk van de nalatenschapsafwikkeling verwachten wij extra kosten omdat de kenbaarheid van de algehele gemeenschap van goederen per verklaring in plaats van bij huwelijkse voorwaarden niet goed in het wetsvoorstel is geregeld. In de concept memorie van toelichting wordt opgemerkt dat als echtgenoten spijt hebben van hun keuze voor de algehele gemeenschap, zij tijdens het huwelijk hun huwelijksvermogensregime kunnen wijzigen. Dan heeft al wel 'volledige boedelmenging' plaatsgehad. 'Terugverdelen' naar de oorspronkelijke situatie behoeft de medewerking van beide echtgenoten en is fiscaal beperkt gefaciliteerd. Bovendien is het maken van huwelijkse voorwaarden tijdens huwelijk een kostbaardere aangelegenheid dan het maken van voorhuwelijkse huwelijkse voorwaarden vanwege de verdeling van de ontbonden gemeenschap van goederen.

Hoewel we dat niet terugzien in de concept memorie van toelichting gaan we er overigens van uit dat overwogen is om koppels tegemoet te komen door de griffierechten voor inschrijving in het huwelijksgoederenregister op nihil te stellen, net zoals aan de KNB is gevraagd of notarissen bereid zouden zijn kosteloos huwelijkse voorwaarden te maken inhoudende een algehele gemeenschap van goederen. Het is overigens niet uit te sluiten dat er notarissen zijn die bereid zullen zijn de akte van huwelijkse voorwaarden inhoudende algehele gemeenschap van goederen kosteloos aan te bieden, zeker als de akte slechts inhoudt de verwijzing naar een wetsartikel geschoeid op de leest van art. 1:94a BW voorgesteld, maar vanzelfsprekend voor het advies wel kosten zullen rekenen.

2.4 de concept wettekst

- Door de toevoeging van een nieuw lid aan art. 1:93 BW wordt niet duidelijk of aanstaande echtgenoten ook via huwelijkse voorwaarden voor de gemeenschap van goederen als bedoeld in art. 1:94a BW (voorgesteld) kunnen kiezen.
- Indien aanstaande echtgenoten ook bij huwelijkse voorwaarden via de gemeenschap van goederen als bedoeld in art. 1:94a BW (voorgesteld) kunnen kiezen, hoe verhoudt zich dat tot een latere keuze per verklaring bij de abs en bijvoorbeeld intrekking daarvan?
- In verband met huwelijken met internationale aspecten: houdt de ondertekening van de verklaring door de echtgenoten een impliciete keuze voor het Nederlands recht in? Zo dat niet het geval is, zou voor deze groep aanstaande echtgenoten huwelijkse voorwaarden met rechtskeuze en aansluiting bij art. 1:94a BW (voorgesteld) nodig zijn. Zoals bij u bekend, is met de inwerkingtreding van de Verordening huwelijksvermogensrecht op 29 januari 2019 een expliciete rechtskeuze nodig.
- Hoe vindt de wilscontrole plaats van de verklaring die eigenlijk een overeenkomst inhoudt? Zonder wilscontrole is de verklaring die wordt afgelegd later mogelijk vernietigbaar vanwege wilsgebreken.
- Houdt de abs een register bij van afgelegde verklaringen? Mogelijk kiezen echtgenoten er niet voor

¹ Onder meer door de ontwikkeling van een kosteloze test: www.trouwenengeldtest.nl.

- om de verklaring in te schrijven in het huwelijksgoederenregister en verliezen zij het door de afgeleverde gewaarmerkte exemplaar (art. 1:44a lid 1 BW voorgesteld).
- De keuze van lid 3 van art. 1:44a BW (voorgesteld) is in lijn met de facultatieve inschrijving voor huwelijkse voorwaarden. Als de echtgenoten zoals kennelijk door het kabinet wordt verwacht, kosten wensen te besparen als zij voor algehele gemeenschap van goederen kiezen en kiezen voor het niet inschrijven in het huwelijksgoederenregister: wie weet dan nog onder welk regime de echtgenoten zijn gehuwd? Daarbij: hoe worden de aanstaande echtgenoten voorgelicht over de consequenties van het al dan niet inschrijven van de verklaring in het huwelijksgoederenregister?
 - In art. 1:94a BW (voorgesteld) wordt verwezen naar de 'klassieke' uitsluitingsclausule terwijl met de invoering van de beperkte gemeenschap van goederen is gesuggereerd dat geen uitsluitingsclausule meer gemaakt hoeft te worden. Testateurs of schenkers zijn mogelijk om die veronderstelde reden niet meer naar de notaris gegaan om een uitsluitingsclausule te laten vastleggen. Hoe moet dit worden gerepareerd?

2.5 de concept memorie van toelichting

- We missen een onderbouwing waarom voor de algehele gemeenschap van goederen wordt afgeweken van het notariële vormvoorschrift uit art. 1:115 BW en niet voor andere 'typen' van huwelijkse voorwaarden, zie ook WPNR 2018/7187 waarin de auteurs zich dat afvragen.
- In de memorie van toelichting wordt gesproken van een driekeuzemenu. Volgens ons is daar echter geen sprake van, zie ook hetgeen de auteurs van WPNR 2018/7187 op dit punt vermelden.
- Gesproken wordt van de charme van eenvoud van de algehele gemeenschap van goederen. Zulk woordgebruik is niet waarde vrij en kan in de notariële praktijk niet worden gebruikt tegen scheidenden die met lede ogen moeten aanzien dat erfenissen en schenkingen, op de drempel van de scheiding verkregen, in de gemeenschap van goederen vallen. We sluiten verder aan bij de opmerkingen die de auteurs van WPNR 2018/7187 op dit punt maken.
- De zin "Hebben de aanstaande echtgenoten zich laten voorlichten door een notaris en bij die gelegenheid gekozen voor de algehele gemeenschap van goederen, dan kan ook de notaris de verklaring aan de ambtenaar van de burgerlijke stand doen toekomen" suggereert dat de algehele gemeenschap van goederen niet via huwelijkse voorwaarden kan worden overeengekomen.

3. Peiling onder kandidaat-notarissen en notarissen

Netwerk Notarissen heeft tussen 19 maart en 3 april 2018 een peiling gehouden onder de kandidaat-notarissen en notarissen van de aangesloten 150 notariskantoren. Er is een landelijke spreiding van notariskantoren; in elke provincie zijn notariskantoren bij Netwerk Notarissen aangesloten. De peiling heeft plaatsgehad middels een online enquêtetool onder notarissen en kandidaat-notarissen gespecialiseerd in huwelijkse voorwaarden. De enquête is door 222 notarissen en kandidaat-notarissen anoniem ingevuld naar de situatie van hun eigen dossiers (en dus niet op kantooniveau).

De hoofdvragen die aan de respondenten zijn voorgelegd:

1. "Naar uw inschatting, hoeveel procent van de koppels die in 2018 bij u zijn gekomen voor voorhuwelijkse huwelijkse voorwaarden komen bij u binnen met de vraag naar de algehele gemeenschap van goederen van vóór 2018?"

We zien een forse spreiding in beantwoording van deze vraag. Gemiddeld vraagt 13% van de koppels die bij de respondenten zijn gekomen voor voorhuwelijkse huwelijkse voorwaarden om de algehele gemeenschap van goederen van vóór 2018. Bij tweederde van de respondenten is het percentage koppels dat om de algehele gemeenschap van goederen heeft gevraagd 10% of lager.

2. "Als u de koppels met een 'avg-wens' het alternatief van de obligatoire gemeenschap van goederen (algeheel alsofverrekenbeding bij scheiding en overlijden) voorlegt, hoeveel procent kiest dan nog steeds voor een goederenrechtelijke algehele gemeenschap van goederen?"

Respondenten die koppels hebben ontvangen met de vraag naar de algehele gemeenschap van goederen van vóór 2018 geven aan dat een zeer aanzienlijk deel van die koppels na het voorleggen van de

obligatoire variant kiest voor de obligatoire algehele gemeenschap van goederen in plaats van de goederenrechtelijke algehele gemeenschap van goederen.

3. *“Naar uw inschatting, in hoeveel procent van de testamenten die u sinds 1 januari 2018 heeft gemaakt is een uitsluitingsclausule opgenomen?”*

De respondenten geven aan dat in 98% van de testamenten die zijn gemaakt sinds 1 januari 2018 een uitsluitingsclausule is opgenomen.

Kort gezegd: het resultaat van de peiling is dat het om een zeer beperkte groep aanstaande echtgenoten gaat die bij de respondenten komt met de vraag om de algehele gemeenschap van goederen van vóór 2018. Als deze groep vervolgens door de (kandidaat-)notaris voorgelicht wordt en bekend wordt gemaakt met de mogelijkheid van het in obligatoire zin overeenkomen van de gemeenschap van goederen, kiest een aanzienlijk deel van deze (kleine) groep daarvoor. Met de obligatoire gemeenschap van goederen wordt onder meer bescherming van de echtgenoten jegens schuldeisers bereikt.

4. Adviezen

a. Wij adviseren het kabinet niet verder te gaan met dit wetsvoorstel. Als het kabinet dat wenselijk acht, kunnen wij ons voorstellen dat de beperkte gemeenschap van goederen over 10 jaar wordt geëvalueerd omdat er dan ook een aantal echtscheidingen zal hebben plaatsgehad van echtgenoten die waren gehuwd in het nieuwe basisstelsel. Over vijf jaar zou een onderzoek kunnen plaatshebben naar hoeveel huwelijkse voorwaarden inhoudende een algehele gemeenschap van goederen worden gemaakt zodat er dan beslist kan worden of er daadwerkelijk een basis is voor het wetsvoorstel. Mede op basis van de peiling hebben we het sterke vermoeden dat het om een zeer beperkte groep gaat die wil trouwen in de goederenrechtelijke gemeenschap van goederen. Uit de notariële praktijk – dit wordt ook in de peiling bevestigd – blijkt bovendien dat echtgenoten die in oorsprong een ‘goederenrechtelijke algehele gemeenschap van goederen wens’ hebben na voorlichting over de consequenties daarvan kiezen voor een obligatoire al dan niet beperkte gemeenschap van goederen.² Het zonder voorlichting aanbieden door de overheid van een algehele gemeenschap van goederen vinden wij onverantwoord. Zeker als daarbij de lijn van communicatie ‘besparing kosten voor bruidsparen’ door de overheid wordt voortgezet. Een besparing van kosten kan immers niet worden gegarandeerd. Eveneens als een ‘eenvoudig systeem’ met in principe één vermogen nu er ook na 1 januari 2018 in bijna alle testamenten een uitsluitingsclausule wordt opgenomen (zie onder 3 het resultaat van de peiling met betrekking tot uitsluitingsclausules in testamenten) waardoor één of twee extra vermogens naast de gemeenschap ontstaan.

b. Mocht het kabinet toch besluiten verder te gaan met dit wetsvoorstel dan hebben we, naast hetgeen we hierboven ten aanzien van de concept wettekst en de bijbehorende memorie van toelichting hebben opgemerkt, nog het volgende advies:

1. Het moet ook mogelijk zijn voor aanstaande echtgenoten om via huwelijkse voorwaarden de algehele gemeenschap van goederen overeen te komen, onder meer in verband met:
 - a. huwelijken met internationale aspecten (rechtskeuze);
 - b. het vastleggen van de afspraken over de Wvps;
 - c. de termijn waarbinnen de verklaring bij de abs kan worden afgelegd: bij de notaris is het bij wijze van spreken nog tot één uur vóór de huwelijksvoltrekking mogelijk om de akte van huwelijkse voorwaarden te ondertekenen (als eerder al een adviesgesprek heeft plaatsgehad).
2. In plaats van een verklaring voor algehele gemeenschap van goederen adviseren wij een keuzeformulier te maken waarmee men kiest voor algehele gemeenschap van goederen of beperkte gemeenschap van goederen. Op het formulier wordt vermeld dat de gevolgen van de keuze

² De meest voorkomende obligatoire gemeenschappen van goederen (vormgegeven met een finaal verrekenbeding) lijken op het huidige basisstelsel van de beperkte gemeenschap van goederen blijkt uit het CNR-Huwelijksevoorwaardenonderzoek: F.W.J.M. Schols, F.M.H. Hoens, CNR-Huwelijksevoorwaardenonderzoek, deel II: verrekenbedingen en bijzondere facetten, WPNR 2014, 7002.

ingrijpend zijn en dat de overheid niet schadelijktig is voor de gevolgen van het niet voorlichten over de gevolgen van deze keuze en bij voorkeur dat deskundig advies wordt aangeraden.

‘Algehele’ relatievermogensrechtelijke gemeenschap op eigen risico te betreden

Lastendruk over de rug van geliefden?

Vooraf

Op 1 januari 2018 is de *beperkte* gemeenschap van goederen als wettelijk basisstelsel ingevoerd.¹ De inkt van de nieuwe wet is nauwelijks droog, maar het kabinet maakt haast met de herinvoering – via een u-bocht – van de ‘algehele’, hierna ruime, gemeenschap van goederen. Wellicht wordt het een record. De oplettende lezer wist al dat er iets ging komen. In het regeerakkoord² werd aangekondigd dat bezien zou worden op welke manier paren die in een ruime gemeenschap van goederen wensen te trouwen, gefaciliteerd kunnen worden door notariskosten voor het maken van huwelijkse voorwaarden weg te nemen. Het concept wetsvoorstel ter consultatie maakt het mogelijk voor deze paren, de doe-het-zelvers, een formulier in te vullen bij de ambtenaar voor de burgerlijke stand waarmee voor een ruime gemeenschap van goederen kan worden gekozen.

Sinds 1 januari van dit jaar trouwen aanstaande echtgenoten die geen huwelijkse voorwaarden maken in de beperkte gemeenschap van goederen. Echtgenoten die daarvan willen afwijken, maken huwelijkse voorwaarden. Voor echtgenoten die een ruime gemeenschap van goederen wensen, geschied op de leest van 1:94 oud BW, bestaat de mogelijkheid om met huwelijkse voorwaarden de huidige wettelijke gemeenschap van goederen uit te breiden met goederen (ook die aan de echtgenoten vóór de huwelijksdatum ieder afzonderlijk toebehoorden, alsmede erfrechtelijke verkrijgingen en giften) en, zo gewenst (?!), schulden. Het wetsvoorstel maakt het mogelijk dat echtgenoten die kiezen voor deze ‘oude’ ruime gemeenschap van goederen daarvoor uiterlijk één dag voor hun huwelijk een formulier invullen bij/via de ambtenaar van de burgerlijke stand. Een bezoek aan de notaris is niet nodig. Dat lijkt een meevaller! De wet heeft dan ook als – weinig relatievermogensrechtelijk – opschrift ‘wegnemen notariskosten bij algehele gemeenschap van goederen’.

Er worden in dit kader enkele nieuwe artikelen in Boek 1 BW voorgesteld. In art. 1:44a BW wordt uitgewerkt hoe gekozen kan worden voor de bedoelde ruime gemeenschap van goederen en in art. 1:94a BW is omschreven wat de te kiezen gemeenschap van goederen inhoudt.³

Nader beschouwd

Keuzevrijheid en lastenverlichting voor aanstaande echtgenoten spreekt in het algemeen aan, maar op dit concept wetsvoorstel valt meer af te dingen dan aan voordelen voor partners is binnen te halen. Technische aangelegenheden buiten beschouwing latend, maken we alvast enkele opmerkingen en stellen al een enkele vraag in deze prille fase van het ter consultatie liggend voorstel.

Symboolwetgeving?

De ambtenaar van de burgerlijke stand heeft geen informerende en adviserende functie bij de keuze voor de algehele gemeenschap van goederen:

“Het staat de ambtenaar van de burgerlijke stand vrij mensen te attenderen op de mogelijkheden van voorafgaand advies door een notaris, maar hij wordt daartoe wettelijk niet verplicht.”⁴

Dat de overheid niet aansprakelijk wordt voor schade die voortvloeit uit het niet informeren en adviseren door de ambtenaar van de burgerlijke stand mag blijken uit het volgende:

“Het is en blijft de eigen verantwoordelijkheid en vrijheid van mensen om te beoordelen of, en in het bevestigende geval door wie, men zich wil laten informeren over de (gewenste) gevolgen van hun huwelijk.”⁵

1. Wet tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Faillissementswet teneinde de omvang van de wettelijke gemeenschap van goederen te beperken, *Stb.* 2017, 177 en 178.
2. TK 2017/2018, 34 700, bijlage bij nr. 35.
3. Zie art. 1:93 lid 1 BW voorgesteld.
4. Pag. 4.
5. Pag. 4.

De voorzichtige echtgenoten die de ruime gemeenschap van goederen wensen, worden door deze opzet toch gedwongen advies te gaan inwinnen bij een notaris of andere ter zake deskundige? 'Is er iets aan de hand', 'zit er een addertje onder het gras', zo zal men zich al snel door deze disculpatie afvragen. Is het 'wegnemen notaris-kosten' dan niet enigszins misleidend? We vrezen dat de disculpatie en de gevaren niet worden onderkend. We weten overigens zo kort na de invoering van de wet nog niet hoeveel paren daadwerkelijk bij de notaris kiezen voor de goederenrechtelijke ruime gemeenschap van goederen. Eerdere cijfers ondersteunen onze verwachting dat de 'alles delers' liever veiliger met een obligatoire algehele gemeenschap van goederen door het leven zouden gaan.⁶ Tot dat inzicht kunnen aanstaande echtgenoten nu komen omdat zij naar de notaris gaan, aangezien thans alleen nog met huwelijkse voorwaarden tot een ruime gemeenschap van goederen kan worden gekomen. Velen, zo vermoeden wij, zullen dan met de obligatoire gemeenschap van goederen het notariskantoor verlaten als ze horen hoe ze elkaar extern tegen schuldeisers kunnen beschermen en toch volledig delen. Met een steekproef onder notariskantoren, aangesloten bij het samenwerkingsverband 'Netwerk Notarissen', wordt onderzoek gedaan naar hoeveel voorhuwelijkse huwelijkse voorwaarden inhoudende de ruime gemeenschap van goederen sinds 1 januari 2018 zijn gemaakt en wat de beweegredenen zijn. Het is moeilijk je aan de indruk te onttrekken dat met het wetsvoorstel louter tegemoet gekomen wordt aan de politieke tegenstanders van het wetsvoorstel van destijds, die nu in de coalitie zitten. Symboolwetgeving?

De charme van schulden delen?

De 'algehele' gemeenschap van goederen is volgens de Memorie van toelichting een "generaties lang vertrouwde rechtsfiguur met de charme van eenvoud". Om te vervolgen met:

"bij de algehele gemeenschap van goederen [is] in beginsel slechts één vermogen (het gemeenschappelijk vermogen) aanwezig".⁷

Ze staan er echt, deze zinnen. Wie wenst er nu met droge ogen bruidsparen een ruime gemeenschap van goederen toe als er voorhuwelijkse privéschulden zijn? Bruidsparen die in 2017 nog hoorden dat de beperkte gemeenschap van goederen de norm wordt want veiliger qua schulden, horen nog geen trouwseizoen later dat de algehele gemeenschap van goederen de charmeprijs van de eenvoud wint. En komt er binnenkort een oekaze dat er geen uitsluitingsclausules meer mogen worden opgenomen in testamenten en schenkingsakten? Want hoe vaak wordt er niet

verkregen met een uitsluitingsclausule en is er dus geen sprake van slechts één gemeenschappelijk vermogen?

Voorhuwelijkse schulden worden met het afleggen van de verklaring gemeenschapsschulden. Beide echtgenoten worden draagplichtig. Dit past voor sommigen wellicht bij de lotsverbondenheid, die daarmee al vóór het huwelijk start in plaats van met het huwelijk: draagt elkanders lasten. Maar dit betekent ook dat schuldeisers zich tevens kunnen verhalen op hetgeen van de zijde van de andere echtgenoot in de gemeenschap vloeit. Schuldeisers zullen een rondesje maken bij het afleggen van de verklaring. De andere echtgenoot – en daarmee het gezin – wordt geofferd. Lotsverbondenheid jegens schuldeisers?

Hoezo, driekeuzemenu?

Volgens de Memorie van toelichting komt er een 'driekeuzemenu'⁸ dat wordt bereikt door een wijziging van art. 1:93 BW:

1. Als het formulier niet wordt ingevuld en geen huwelijkse voorwaarden worden gemaakt, dan trouwt men in de wettelijke beperkte gemeenschap van goederen van art. 1:94 BW.
2. Als men bij de ambtenaar van de burgerlijke stand uiterlijk één werkdag vóór het huwelijk de verklaring 'algehele gemeenschap van goederen' inlevert, dan trouwt men in de ruime gemeenschap van goederen van art. 1:94a BW.
3. Als men huwelijkse voorwaarden maakt voorafgaand aan het huwelijk, sluit men de algehele gemeenschap en de beperkte gemeenschap van goederen uit.

6. F.W.J.M. Schols, F.M.H. Hoens CNR-Huwelijksvoorwaardenonderzoek, deel II: verrekenbedingen en bijzondere facetten, WPNR 2014/7002.

7. Pag. 2.

8. Pag. 7.

Is er nu echt sprake van een ‘driekeuzemenu’? Als de aanstaande echtgenoten geen keuze maken voor de algehele gemeenschap van goederen, geldt het basisstelsel van de beperkte gemeenschap van goederen. Meer een default dus dan een keuze: de algehele gemeenschap van goederen wordt een kosteloze opt out van de beperkte gemeenschap van goederen. Zoals het zich nu laat aanzien wordt er aan de echtgenoten geen lijstje voorgelegd met opties waarvan er één kan worden aangekruist. Een dergelijk lijstje zou de ‘bewustheid’ kunnen bevorderen.

Er is in de Memorie van toelichting geen argumentatie opgenomen waarom voor de ruime gemeenschap van goederen het ‘vormvereiste van de huwelijkse voorwaarden’ niet meer vereist zou moeten zijn maar voor de koude uitsluiting – over charme van eenvoud gesproken – bijvoorbeeld wel. Het gevaar om bij scheiding met lege handen te staan achten wij overigens even groot als het opdraaien voor elkaars schulden.

De registratie is wat ons betreft een serieus aandachtspunt. We verwachten dat gebruik gemaakt gaat worden van lid 5 van art. 1:44a BW (voorgesteld):

“Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de verklaring en de inschrijving daarvan.”

Het zijn volgens lid 3 van art. 1:44a BW de echtgenoten die kiezen of het formulier wordt ingeschreven in het huwelijksgoederenregister. De aanstaande echtgenoten die voor nog meer (vermeende) besparing (€ 187) willen gaan, kiezen daar niet voor. Ze krijgen als ontvangstbevestiging een gewaarmerkt exemplaar van het formulier. Maar als dat kwijt is, waar moeten de echtgenoten of de professional dan te rade? Daarvoor is een register nodig. Anders zien we de (notariële) vaststellingsovereenkomsten ‘bevestiging algehele gemeenschap van goederen’, voor zover dat mogelijk is, al in zwang geraken voor de broodnodige rechtszekerheid. Waarom wordt overigens niet voorzien in een kosteloze (een automatische) inschrijving? Wel lastenverlichting op rechtsbescherming, niet op administratieve handelingen; dat is de wereld op zijn kop.

Tot slot

Met een lokroep van ‘eenvoud’ en ‘geen notariële kosten’ worden aanstaande echtgenoten de ruime gemeenschap van goederen ingerommeld, zo lijkt het. Dit voorstel moet afgewezen worden.

Mw. mr. L.A.G.M. van der Geld* en
prof. mr. F.W.J.M. Schols**

* Directeur Netwerk Notarissen en docent bij het Centrum voor Notarieel recht van de Radboud Universiteit Nijmegen.
(geld@nnco.nl)

** Hoogleraar privaatrecht, in het bijzonder notarieel recht, verbonden aan het Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen, buitengewoon hoogleraar Familie(vermogens)recht en erfrecht aan de faculteit der Rechtsgeleerdheid van de University of Curaçao, estate planner te Nijmegen, redacteur van het WPNR.
(freak@scholsburgerhartschols.nl)